

Overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad (IIB)

Rapport bij het Jaarverslag 2025

2026

Algemene
Rekenkamer

Vooraf

De Algemene Rekenkamer doet ieder jaar onderzoek naar de verantwoording die ministers in hun jaarverslagen afleggen over hun beleid, hun bedrijfsvoering en hun bestedingen. Dit noemen we het verantwoordingsonderzoek. Onze centrale vragen in het jaarlijkse verantwoordingsonderzoek zijn:

- Heeft het beleid de gewenste resultaten opgeleverd?
- Zijn de zaken goed geregeld op de ministeries?
- Is het geld ontvangen, besteed en verantwoord volgens de regels?

Op basis van deze vragen beschrijven wij per begrotingshoofdstuk of de verantwoordelijke ministers hun zaken op orde hebben. Zoals onze wettelijke taak voorschrijft, geven wij daarbij ook oordelen over de financiële informatie en de kwaliteit van de bedrijfsvoering. Pas nadat de Staten-Generaal de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer bij de rijksrekening en de rijkssaldi-balans hebben ontvangen, kunnen zij per begrotingshoofdstuk decharge verlenen aan de verantwoordelijke minister.

Dit rapport heeft betrekking op het *Jaarverslag 2025* van de Overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad. De andere rapporten van het verantwoordingsonderzoek 2025 vindt u op www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek-2025. Hier vindt u ook ons rapport *Staat van de rijksverantwoording 2025*. Hierin nemen wij de verklaring van goedkeuring van de rijksrekening op. Ook vindt u hierin een overkoepelende beschouwing over het verantwoordingsonderzoek 2025.

Inhoud

1. **Onze conclusies | 4**
2. **Actuele ontwikkelingen en risico's | 5**
  - 2.1 Actuele ontwikkelingen | 5
3. **Inzicht in geld | 7**
  - 3.1 Inkomsten en uitgaven | 7
4. **Resultaten van geld en beleid | 9**
  - 4.1 Totstandkoming beleidsinformatie | 9
5. **Bedrijfsvoering | 10**
  - 5.1 Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering | 10
  - 5.2 Oordeel over de bedrijfsvoering | 11
  - 5.3 Totstandkoming bedrijfsvoeringsinformatie | 11
6. **Geld gecontroleerd | 12**
  - 6.1 Oordelen over de financiële informatie | 13
7. **Reactie minister | 15**
  - 7.1 Reactie minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties | 15

Bijlagen | 17

- Bijlage 1 Overzicht fouten en onzekerheden Overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad (IIB) 2025 | 17
- Bijlage 2 Over het verantwoordingsonderzoek | 19
- Bijlage 3 Literatuur | 20
- Bijlage 4 Begrippenlijst | 21
- Bijlage 5 Eindnoten | 22

1. Onze conclusies

Bij de Overige Hoge Colleges van Staat (Raad van State, Algemene Rekenkamer, Nationale ombudsman en Kanselarij der Nederlandse Orden), Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad waren in 2025 de uitgaven € 202,3 miljoen, de ontvangsten € 11,9 miljoen en de verplichtingen € 212,1 miljoen.

Transitie Kiesraad

Voor de Kiesraad was 2025 het laatste jaar van een transitie naar verkiezingsautoriteit. Die moest zijn afgerond en staan per 1 januari 2026. De Kiesraad bereidt zich al enkele jaren voor op deze transitie. In 2025 is de organisatie gegroeid om de nieuwe taken uit te kunnen voeren, zoals de taak om als Centraal Stembureau op te treden.

De Kiesraad kreeg onverwacht te maken met de organisatie van de Tweede Kamerverkiezingen. De capaciteit die hiervoor is ingezet heeft geen gevolgen gehad voor de invoering van de gewijzigde Kieswet.

Samenvattend oordeel over de financiële informatie in het Jaarverslag 2025 van de Overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad

Alle oordelen zijn positief

Alle totaalbedragen in de financiële verantwoording kloppen en het geld is volgens de regels besteed. Ook voor de artikelen zijn onze oordelen positief.

Verder in het rapport

- Hoofdstuk 2 Actuele ontwikkelingen en risico's
- Hoofdstuk 3 Inzicht in geld
- Hoofdstuk 4 Resultaten van geld en beleid
- Hoofdstuk 5 Bedrijfsvoering
- Hoofdstuk 6 Geld gecontroleerd
- Hoofdstuk 7 Reactie minister

2.

Actuele ontwikkelingen en risico's

2.1 Actuele ontwikkelingen

Begrotingshoofdstuk IIB gaat over 4 Hoge Colleges van Staat: de Raad van State, Algemene Rekenkamer, Nationale ombudsman en Kanselarij der Nederlandse Orden. Nederland kent nog 2 Hoge Colleges van Staat: de Eerste Kamer en Tweede Kamer, samen de Staten-Generaal. Zij hebben een eigen hoofdstuk in de rijksbegroting: hoofdstuk IIA. Daarom worden de 4 bovengenoemde organisaties in hoofdstuk IIB aangeduid als 'Overige Hoge Colleges van Staat'.

Hoofdstuk IIB heeft naast de Overige Hoge Colleges van Staat ook betrekking op de Kabinetten van de Gouverneurs van Aruba, Curaçao en Sint-Maarten en de Kiesraad.

De Overige Hoge Colleges van Staat, de kabinetten en de Kiesraad hebben elk een specifieke positie in ons staatsbestel en zij functioneren in een eigen (grond) wettelijke en bestuurlijke context. De organisaties zijn belast met het begrotingsbeheer, het financieel beheer, de materiële bedrijfsvoering en de daartoe gevoerde administraties voor hun deel van de begroting. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad als geheel (art. 4.4 Comptabiliteitswet 2016). Over de inhoud van dat beheer bestaan afspraken tussen deze organisaties en de minister die recht doen aan hun staatsrechtelijke positie.

De Kanselarij der Nederlandse Orden heeft als wettelijke taak het beheer van de orden (lintjes). In aanloop naar de lintjesregen voor Koningsdag 2025 is er aandacht geweest voor het proces waarmee de lintjes worden verstrekt (formeel in bruikleen

gegeven). De toenmalige minister van Asiel en Migratie wilde toen niet meewerken aan het verstrekken van lintjes aan vrijwilligers bij het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA).

De Kiesraad treedt bij verschillende verkiezingen op als Centraal Stembureau, waarbij hij toeziet op het verkiezingsproces. Daarnaast is hij adviesorgaan en informatiecentrum op het gebied van kiesrecht en verkiezingen. In 2025 zijn stappen gezet in de ontwikkeling van de Kiesraad tot verkiezingsautoriteit (zie verder hierover § 5.1.1).

3.

Inzicht in geld

3.1 Inkomsten en uitgaven

De Overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad hebben in 2025 € 202,3 miljoen uitgegeven. Dit is 0,1% van de totale rijksuitgaven over 2025. Daarnaast zijn verplichtingen aangegaan voor € 212,1 miljoen. De ontvangsten bedroegen € 11,9 miljoen. De aantallen fte's zijn gebaseerd op gegevens van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De Algemene Rekenkamer heeft deze gegevens beoordeeld op aannemelijkheid.

Tabel 1 Overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad in miljoenen € en aantallen fte's

	2023	2024	2025
IIB Overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad			
Verplichtingen	169	191	212
Uitgaven	176	192	202
Ontvangsten	8	8	12
Fte's	1124	1168	1210

De uitgaven van het begrotingshoofdstuk IIB waren in 2025 € 10 miljoen hoger dan in 2024.¹ Tabel 2 laat zien op welke artikelen de uitgaven gedaan worden en hoe ze zijn veranderd ten opzichte van vorig jaar. Door afrondingsverschillen komt de som van de individuele getallen niet altijd precies overeen met het totaal.

Tabel 2 IIB Overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad: verschillen in gerealiseerde uitgaven tussen 2024 en 2025 in miljoenen €

Begrotingsartikel	2024	2025	Vershil
IIB Overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad			
1. Raad van State	90	94	4
2. Algemene Rekenkamer	47	50	3
3. De Nationale ombudsman	31	32	1
4. Kanselarij der Nederlandse Orden	6	6	0
5. Kabinet van de Gouverneur van Aruba	3	3	0
6. Kabinet van de Gouverneur van Curaçao	3	3	0
7. Kabinet van de Gouverneur van Sint-Maarten	3	3	0
8. Kiesraad	10	12	2
51. Nog onverdeeld	0	0	0
Totaal	192	202	10

De uitgaven van de Raad van State en van de Algemene Rekenkamer laten in 2025 ten opzichte van 2024 een stijging zien van respectievelijk € 4 miljoen en € 3 miljoen. Bij de Raad van State is dit verschil vooral te verklaren door een toevoeging van € 5,7 miljoen in de eerste suppletoire begroting, naar aanleiding van een normtijdenonderzoek.

De Raad van State heeft een normtijdonderzoek laten uitvoeren. Dit onderzoek toont aan dat een aantal ontwikkelingen tot meer werk leidt. Voorbeelden zijn Europeanisering van het recht, toegenomen complexiteit van zaken en beroepsschriften die uitgebreider gemotiveerd moeten worden. Daarnaast verwacht de Raad van State de komende jaren een hogere instroom van zaken. Met de toevoeging van deze middelen kan de Raad van State stapsgewijs de hogere instroom van zaken verwerken.

Bij de Algemene Rekenkamer is het verschil te verklaren door de versterking van de organisatie op de terreinen ICT, IT-beveiliging en de inzet op meer data-analyse in audits.

4.

Resultaten van geld en beleid

4.1 Totstandkoming beleidsinformatie

In deze paragraaf geven wij de uitkomsten van ons onderzoek naar de totstandkoming van de beleidsinformatie.

Wij hebben onderzocht of de beleidsinformatie in het *Jaarverslag 2025* van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad betrouwbaar tot stand is gekomen. Uit dit onderzoek zijn geen bevindingen naar voren gekomen waaruit blijkt dat de totstandkoming niet betrouwbaar is.

Wij hebben ook onderzocht of de beleidsinformatie in strijd is met de financiële verantwoordingsinformatie. Wij stellen vast dat de beleidsinformatie niet in strijd is met de financiële verantwoordingsinformatie.

5.

Bedrijfsvoering

5.1 Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

5.1.1 Ontwikkeling Kiesraad als verkiezingsautoriteit

Ontwikkelingen Kiesraad in 2025

Al een aantal jaar is de Kiesraad bezig met zijn transitie naar verkiezingsautoriteit (Algemene Rekenkamer, 2025a). Deze transitie gaat om een aantal maatregelen en is vastgelegd in 3 wetten:

- Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen (in werking per 1 januari 2023);
- Wet programmatuur verkiezingsuitslagen (in werking per 1 augustus 2025);
- Wetsvoorstel kwaliteitsbevordering uitvoering verkiezingsproces (in werking per 1 januari 2026).

De nieuwe taken die de Kiesraad krijgt door de 3 wetten gaan over kwaliteitsbevordering en kwaliteitsbewaking in het verkiezingsproces. Daarnaast krijgt de Kiesraad aanvullende (wettelijke) taken als beheerder van de programmatuur die wordt gebruikt bij het proces van kandidaatstelling en vaststelling van de uitslag. De Kiesraad wordt van een adviserende organisatie een kaderstellende, adviserende, ondersteunende en toetsende organisatie (Algemene Rekenkamer, 2025b)

Personeel en organisatie

De organisatie van de Kiesraad is vanwege deze nieuwe taken in de afgelopen jaren gegroeid naar 43,5 fte (stand eind 2025). Naast personele groei in het primaire proces is er ook een lichte groei bij de stafafdeling, zoals bij communicatie en informatiepunt.

IT

In 2023 is een nieuw team gevormd voor de IT-opgave van de Kiesraad. Daarin zitten onder anderen externen om nieuwe software te ontwikkelen in het kader van de recent in werking getreden Wet programmatuur verkiezingsuitslagen en de beveiliging van deze softwareprogrammatuur bij verkiezingen. De Kiesraad rondt dit traject eind 2026 af.

Continuïteit Kiesraad tijdens verkiezingen

Op 3 juni 2025 viel het kabinet-Schoof. Op woensdag 29 oktober 2025 zijn Tweede Kamerverkiezingen gehouden. De belangrijkste taak van de Kiesraad is te functioneren als Centraal Stembureau. De vaststelling van de uitslag is aan de Kiesraad.

5.2 Oordeel over de bedrijfsvoering

In deze paragraaf geven wij ons oordeel over de bedrijfsvoering van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad.

De onderdelen van de bedrijfsvoering van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad die wij hebben onderzocht voldeden in 2025 aan de gestelde eisen.

5.3 Totstandkoming bedrijfsvoeringsinformatie

In deze paragraaf geven wij de uitkomsten van ons onderzoek naar de totstandkoming van de bedrijfsvoeringsinformatie.

Wij hebben onderzocht of de bedrijfsvoeringsinformatie in het *Jaarverslag 2025* van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad betrouwbaar tot stand is gekomen. Uit dit onderzoek zijn geen bevindingen naar voren gekomen waaruit blijkt dat de totstandkoming niet betrouwbaar is.

Wij hebben ook onderzocht of de bedrijfsvoeringsinformatie in strijd is met de financiële verantwoordingsinformatie. Wij stellen vast dat de bedrijfsvoeringsinformatie niet in strijd is met de financiële verantwoordingsinformatie.

6.

Geld gecontroleerd

De financiële informatie in een jaarverslag controleren wij op 2 punten:

- Kloppen de cijfers en is het jaarverslag goed opgebouwd (betrouwbaar en ordelijk)?
- Is het geld volgens de regels besteed (rechtmatig)?

Als cijfers niet kloppen of geld niet volgens de regels is besteed, spreken we van een *fout*. Als de minister niet voldoende kan aantonen of is besteed volgens de regels of dat de cijfers kloppen, noemen we dat een *onzekerheid*. Het is niet realistisch te verwachten dat alles goed gaat. Daarom zijn in de rijksbegrotingsvoorschriften grenzen aangegeven voor de omvang van de fouten en onzekerheden die toelaatbaar zijn. Die grenzen noemen we tolerantiegrenzen. Is het totaal van de fouten en de onzekerheden groter dan die grens, dan spreken we van een overschrijding en geven wij een negatief oordeel over de financiële informatie.

Wij controleren 3 belangrijke financiële totaalbedragen in het jaarverslag:

- het totaal van de *verplichtingen* (het totaal van de toezeggingen om in de toekomst geld uit te geven);
- het totaal van de *uitgaven en ontvangsten*;
- de *afgerekende voorschotten* (het totaal van de bedragen die in een eerder jaar als voorschot zijn betaald en in dit jaarverslag zijn verantwoord of terugbetaald).

Daarnaast controleren we de relevante posten op de *saldibalans* (het totaal van onder meer de vorderingen, de openstaande schulden en de openstaande verplichtingen).

Naast deze totaalbedragen controleren we ook de bedragen van afzonderlijke begrotingsartikelen. Het parlement bepaalt namelijk per begrotingsartikel hoeveel verplichtingen een minister mag aangaan en hoeveel geld een minister mag uitgeven. Ook kan de Tweede Kamer op dit niveau wijzigingen voorstellen. Wij controleren bij de begrotingsartikelen alleen of de verplichtingen en de uitgaven en ontvangsten volgens de regels zijn besteed.

6.1 Oordelen over de financiële informatie

Samenvattend oordeel over de financiële informatie in het Jaarverslag 2025 van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad

Alle oordelen zijn positief

Alle totaalbedragen in de financiële verantwoording kloppen en het geld is volgens de regels besteed. Ook voor de artikelen zijn onze oordelen positief.

De afgelopen 2 jaar was er sprake van een artikeloverschrijding binnen het begrotingshoofdstuk IIB. In 2023 en 2024 was de Kiesraad namelijk een deel van zijn verplichtingen niet volgens de regels aangegaan. In 2025 is er geen sprake meer van artikeloverschrijdingen en zijn onze oordelen over de financiële informatie positief. Dit komt door minder uitgaven onder een aflopend onrechtmatig contract bij de Kiesraad. Over het geheel genomen kloppen de cijfers en is het geld volgens de regels besteed en ontvangen, en zijn verplichtingen op de juiste manier aangegaan.

Onderstaande figuur geeft de uitkomsten van onze controle weer.

Figuur 1 Financiële oordelen bij het Jaarverslag 2025 van de Overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad (IIB)

Verantwoorde bedragen over 2025	Oordelen	Fouten en onzekerheden bij negatief oordeel
Bedragen in miljoenen €		In miljoenen €
Verplichtingen	Cijfers kloppen: 	
Totaal € 212,1	Volgens de regels: 	
Alle 9 artikelen	Volgens de regels: 	
Uitgaven en Ontvangsten	Cijfers kloppen: 	
Totaal € 214,2	Volgens de regels: 	
Alle 9 artikelen	Volgens de regels: 	
Afgerekende voorschotten	Cijfers kloppen: 	
Totaal € 0,0	Volgens de regels: 	
Saldibalans	Cijfers kloppen: 	
Totaal € 43,1	Volgens de regels: 	

Meer cijfermatige details over onze financiële oordelen zijn opgenomen in bijlage 1.

7.

Reactie minister

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft op 28 april 2026 gereageerd op ons conceptrapport. Hieronder geven we zijn reactie weer. De reactie van de minister geeft ons geen aanleiding tot een nawoord.

7.1 Reactie minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

De minister schrijft: “Met belangstelling heb ik kennisgenomen van uw rapport van het Verantwoordingsonderzoek 2025 naar de overige Hoge Colleges van Staat, hoofdstuk IIB van de rijksbegroting. Het doet mij deugd dat er geen nieuwe bevindingen zijn. Naar aanleiding van uw rapport ben ik in overleg getreden met de organisaties. Zij kunnen zich vinden in uw conclusies. Hierbij ontvangt u, mede namens deze organisaties, mijn reactie op de resultaten van het Verantwoordingsonderzoek 2025.

Nationale ombudsman

Met belangstelling heeft de Nationale ombudsman kennisgenomen van het rapport van de Algemene Rekenkamer naar hoofdstuk IIB van de rijksbegroting. Het doet de Nationale ombudsman deugd dat er geen bevindingen voor de Nationale ombudsman zijn. De Nationale ombudsman kan zich vinden in de conclusies voor zover die de organisatie aangaan.

Ontwikkeling Kiesraad als verkiezingsautoriteit

Namens de Kiesraad bedank ik u voor uw onderzoeksrapport. Ik ben blij met uw erkenning voor de werkzaamheden van de Kiesraad en de ontwikkeling die de Kiesraad heeft doorgemaakt. De werkzaamheden van de Kiesraad hebben er mede toe geleid dat in 2025 alle financiële oordelen positief zijn en al het geld volgens de regels is besteed. Ook uit de jaarverantwoording van de ADR blijkt dat er geen fouten en onrechtmatigheden in de financiële beheersing en contractmanagement van de Kiesraad zijn geconstateerd. Onderdeel van de werkzaamheden is onder meer een IT-opgave rond de uitslagprogrammatuur, waarvan het voornaamste deel in 2026 wordt opgeleverd.

Ook de Overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs hebben kennis genomen van uw rapport, maar hebben geen inhoudelijke reacties.”

Bijlagen

Bijlage 1 Overzicht fouten en onzekerheden Overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad (IIB) 2025

De hierna volgende figuur geeft cijfermatige details over onze financiële oordelen.

- Aan de linkerkant staan de verantwoorde bedragen.
- Voor elk verantwoord bedrag is een tolerantiegrens aangegeven voor de omvang van fouten en onzekerheden die we toelaatbaar vinden. Dit zijn de bedragen bij de verticale, gestippelde lijn.
- Met een kleine bol is de omvang van de fouten en onzekerheden geplot. Wanneer de fouten en onzekerheden onder de tolerantiegrens blijven is de bol zwart gekleurd. Wanneer de fouten en onzekerheden de tolerantiegrens overschrijden, is de bol rood gekleurd en is ons oordeel negatief.

Figuur 2 Detailinformatie financiële oordelen bij het Jaarverslag 2025 van de Overige Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad (IIB)

Fouten en onzekerheden bij Hoge Colleges van Staat

⋮ Tolerantiegrens*

● Fouten en onzekerheden **onder** de tolerantiegrens ● Fouten en onzekerheden **boven** de tolerantiegrens

Verantwoorde bedragen over 2025		Rechtmatigheid (RM) Betrouwbaarheid en ordelijkheid (BO)	
Bedragen in miljoenen €		Bedragen in miljoenen €	
Verplichtingen			
Totaal	€ 212,1		
Uitgaven en ontvangsten			
Totaal	€ 214,2		
Afgerekende voorschotten			
Totaal	€ 0,0		
Saldibalans			
Totaal	€ 43,1		

* Voor het beoordelen van fouten en onzekerheden hanteren we een tolerantiegrens gebaseerd op de omvang van het verantwoorde bedrag

Bijlage 2 Over het verantwoordingsonderzoek

In ons jaarlijkse verantwoordingsonderzoek beoordelen wij de jaarverslagen die de ministers op Verantwoordingsdag aanbieden aan de Staten-Generaal. Wij onderzoeken ook per begrotingsjaar de bedrijfsvoering en beleidsresultaten van de ministeries. De resultaten van ons onderzoek leggen wij vast in een rapport per jaarverslag (artikel 7.14 CW 2016, 1e lid).

Wij voeren ons onderzoek uit op basis van de internationale principes en standaarden voor rekenkamers (International Standards of Supreme Audit Institutions, ISSAI's). Deze zijn onderdeel van het INTOSAI Framework of Professional Pronouncements (IFPP; zie <https://www.issai.org>). Bij het toepassen van de ISSAI's houden wij rekening met de comptabele regelgeving en de inrichting van het Nederlandse controlebestel waarin de Auditdienst Rijk (ADR) als intern controleur het jaarverslag certificeert. Voor haar oordeel maakt de Algemene Rekenkamer zoveel mogelijk gebruik van de resultaten van de werkzaamheden van de ADR volgens de Comptabiliteitswet 2016.

Een uitgebreide methodologische verantwoording staat op <https://www.rekenkamer.nl/onderwerpen/v/verantwoordingsonderzoek/over-dit-onderzoek>. U vindt hier meer informatie over onze onderzoeken naar de beleidsresultaten, de bedrijfsvoering en de financiële informatie.

Financiële informatie - Slotwet

Soms bevat de slotwet hogere bedragen dan het parlement eerder via begrotingswijzigingen heeft goedgekeurd. Het parlement kan de slotwet, en daarmee de daarin opgenomen overschrijdingen, goedkeuren, maar is daartoe niet verplicht. Wanneer er sprake is van dergelijke overschrijdingen, gelden onze oordelen onder het voorbehoud van parlementaire goedkeuring van de slotwet. Keurt het parlement de slotwet niet goed, dan moeten wij onze oordelen over de financiële verantwoordingsinformatie mogelijk herzien.

Bijlage 3 Literatuur

Algemene Rekenkamer (2025). *Resultaten van het Verantwoordingsonderzoek IIB Overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2024-2025, 36740-IIB, nr 2.

Jaarverslag en Slotwet overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad 2025, Tweede Kamer, vergaderjaar 2025–2026, nr. 1.

Vaststelling van de begrotingsstaat van de overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad (IIB) voor het jaar 2025, Tweede Kamer, vergaderjaar 2024–2025, 36 600 IIB, nr. 2.

Wijziging van de begrotingsstaat van de overige Hoge Colleges van Staat, Kabinetten van de Gouverneurs en de Kiesraad (IIB) voor het jaar 2025 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota), Tweede Kamer, vergaderjaar 2024–2025, 36 725 IIB, nr. 2.

Bijlage 4 Begrippenlijst

Een toelichting op veel voorkomende begrippen die we in onze rapporten gebruiken staat op: <https://www.rekenkamer.nl/onderwerpen/v/verantwoordingsonderzoek/begrippenlijst>

Bijlage 5 Eindnoten

- 1 De volgende tekstdelen zijn aangepast nadat het conceptrapport is aangeboden aan de minister van Binnenlandse Zaken voor bestuurlijk wederhoor. Het gaat hier om feitelijke verbeteringen van de tekst in het rapport. Redactionele aanpassingen zijn niet in onderstaande lijst opgenomen.
  - In § 3.1 is “IIA” vervangen door “IIB” in de zin “De uitgaven van het begrotingshoofdstuk IIA waren in 2025 € 2 miljoen hoger dan in 2024”.
  - In § 3.1 is “2” vervangen door “10” in de zin “De uitgaven van het begrotingshoofdstuk IIA waren in 2025 € 2 miljoen hoger dan in 2024”.

Algemene Rekenkamer

Postbus 20015

2500 EA Den Haag

070 342 44 00

voorlichting@rekenkamer.nl

www.rekenkamer.nl

De tekst in dit document is
vastgesteld op 11 mei 2026.

Dit document is op 20 mei 2026
aangeboden aan de
Tweede Kamer.

Den Haag, mei 2026